

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการแปลความหมายข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ดังนี้

- \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย
- S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- F แทน ค่าสถิติที่ใช้เปรียบเทียบค่าวิกฤติการแจกแจงแบบ F (F-distribution)
- df แทน ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
- SS แทน ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of Squares)
- MS แทน ค่าประมาณของความแปรปรวนของคะแนน (Mean Square)
- *
- t แทน ค่าสถิติใช้เปรียบเทียบค่าวิกฤติการแจกแจงแบบ t (t-distribution)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปทั้งหมด 369 ฉบับ ได้รับคืน 369 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00 ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ทุกฉบับ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพและขนาดโรงเรียนของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์หาค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำแนกตามสถานภาพ และขนาดโรงเรียน ดังนี้

3.1 สถานภาพ ใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) เมื่อผลการทดสอบมีความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยจะทำการทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe'

3.2 ขนาดโรงเรียน ใช้สถิติวิเคราะห์ค่าที (t -test)

4. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามปลายเปิด โดยการวิเคราะห์หาค่าร้อยละ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. สถานภาพ		
1.1 ผู้บริหาร	116	31.40
1.2 ครูผู้สอน	137	37.20
1.3 ภูมิปัญญาท้องถิ่น	116	31.40
2. ขนาดโรงเรียน		
2.1 ขนาดเล็ก	183	49.60
2.2 ขนาดใหญ่	186	50.40
รวม	369	100.00

จากตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยครูผู้สอน จำนวน 137 คน คิดเป็น ร้อยละ 37.20 รองลงมาคือ ผู้บริหารและภูมิปัญญาท้องถิ่น เท่ากัน จำนวน 116 คน คิดเป็น ร้อยละ 31.40 ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 50.40 รองลงมาคือ โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 49.60

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ดังแสดงใน ตารางที่ 5 - 16

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวนสถานภาพ ทั้งโดยรวมและรายด้าน

ภูมิปัญญาท้องถิ่น	ผู้บริหาร			ครูผู้สอน			ภูมิปัญญาท้องถิ่น			โดยรวม		
	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1. ด้านการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน หรือกิจกรรมเสริม	4.36	0.38	มาก	4.41	0.32	มาก	4.27	0.44	มาก	4.35	0.38	มาก
2. ด้านการปรับรายละเอียดของเนื้อหา	4.36	0.33	มาก	4.40	0.33	มาก	4.27	0.43	มาก	4.35	0.31	มาก
3. ด้านการปรับปรุงและเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน	4.37	0.26	มาก	4.38	0.25	มาก	4.27	0.43	มาก	4.34	0.32	มาก
4. ด้านการจัดทำสื่อการเรียนชิ้นใหม่	4.39	0.30	มาก	4.40	0.27	มาก	4.23	0.44	มาก	4.34	0.35	มาก
5. ด้านการจัดทำคำอธิบาย หรือรายวิชาเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่	4.40	0.26	มาก	4.43	0.33	มาก	4.28	0.43	มาก	4.38	0.35	มาก
โดยรวม	4.38	0.25	มาก	4.40	0.24	มาก	4.26	0.38	มาก	4.35	0.30	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า ระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้คือ ด้านการจัดทำคำอธิบาย หรือรายวิชาเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ ($\bar{X} = 4.38$) ด้านการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม ด้านการปรับรายละเอียดของเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ($\bar{X} = 4.35$) ด้านการปรับปรุงและเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน และด้านการจัดทำสื่อการเรียนขึ้นมาใหม่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ($\bar{X} = 4.34$)

เมื่อพิจารณาตามสถานภาพ พบว่า

ผู้บริหาร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้คือ ด้านการจัดทำคำอธิบาย หรือรายวิชาเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ ($\bar{X} = 4.40$) ด้านการจัดทำสื่อการเรียนขึ้นมาใหม่ ($\bar{X} = 4.39$) ด้านการปรับปรุงและเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.37$) ด้านการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม และด้านการปรับรายละเอียดของเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ($\bar{X} = 4.36$)

ครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้คือ ด้านการจัดทำคำอธิบาย หรือรายวิชาเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ ($\bar{X} = 4.43$) ด้านการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม ($\bar{X} = 4.41$) ด้านการปรับรายละเอียดของเนื้อหา และด้านการจัดทำสื่อการเรียนขึ้นมาใหม่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ($\bar{X} = 4.40$) และด้านการปรับปรุงและเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.38$)

ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้คือ ด้านการจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ ($\bar{X} = 4.28$) ด้านการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม ด้านการปรับรายละเอียดของเนื้อหา และด้านการปรับปรุงและเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ($\bar{X} = 4.27$) และด้านการจัดทำสื่อการเรียนขึ้นมาใหม่ ($\bar{X} = 4.23$)

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการศึกษา การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ด้านการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน หรือกิจกรรมเสริม ทั้งโดยรวมและรายข้อ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น	ผู้บริหาร			ครูผู้สอน			ภูมิปัญญาท้องถิ่น			โดยรวม		
	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
ด้านการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม												
1. ปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริมในหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่น	4.43	0.73	มาก	4.53	0.51	มากที่สุด	4.43	0.67	มาก	4.47	0.64	มาก
2. เชิญผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้รู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมเป็นคณะทำงาน	4.12	0.61	มาก	4.31	0.62	มาก	4.12	0.67	มาก	4.19	0.64	มาก
3. ศึกษาวิเคราะห์ที่หลักสูตรก่อนการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม	4.48	0.61	มาก	4.37	0.59	มาก	4.37	0.62	มาก	4.40	0.61	มาก
4. นำขอบข่ายเนื้อหาวิชาเดิมมาศึกษา	4.35	0.63	มาก	4.35	0.55	มาก	4.24	0.65	มาก	4.31	0.61	มาก

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ภูมิปัญญาท้องถิ่น	ผู้บริหาร			ครูผู้สอน			ภูมิปัญญาท้องถิ่น			โดยรวม		
	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
5. จัดทำข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพท้องถิ่น เช่น อาชีพ เศรษฐกิจ ประเพณี วัฒนธรรม ทรัพยากร	4.35	0.60	มาก	4.43	0.57	มาก	4.15	0.70	มาก	4.32	0.63	มาก
6. กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น	4.40	0.63	มาก	4.37	0.60	มาก	4.24	0.65	มาก	4.34	0.63	มาก
7. นำข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพท้องถิ่นมาใช้ในการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน หรือจัดกิจกรรมเสริมให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น	4.42	0.64	มาก	4.48	0.59	มาก	4.33	0.65	มาก	4.42	0.63	มาก
โดยรวม	4.36	0.38	มาก	4.41	0.32	มาก	4.27	0.44	มาก	4.35	0.38	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่า ระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ ข้อ 1 ปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริมในหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.47$) ข้อ 7 นำข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพท้องถิ่นมาใช้ในการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน หรือจัดกิจกรรมเสริมให้เหมาะสมและสอดคล้องสภาพท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.42$) และข้อ 3 ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรก่อนการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม ($\bar{X} = 4.40$)

เมื่อพิจารณาตามสถานภาพ พบว่า

ผู้บริหาร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ ข้อ 3 ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรก่อนการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม ($\bar{X} = 4.48$) ข้อ 1 ปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริมในหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.43$) และข้อ 7 นำข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพท้องถิ่นมาใช้ในการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน หรือจัดกิจกรรมเสริมให้เหมาะสมและสอดคล้องสภาพท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.42$)

ครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 6 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ ข้อ 7 นำข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพท้องถิ่นมาใช้ในการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน หรือจัดกิจกรรมเสริมให้เหมาะสมและสอดคล้องสภาพท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.48$) ข้อ 5 จัดทำข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพท้องถิ่น เช่น อาชีพ เศรษฐกิจ ประเพณีวัฒนธรรม ทรัพยากร ($\bar{X} = 4.43$) ข้อ 3 ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรก่อนปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม และข้อ 6 กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ($\bar{X} = 4.37$) อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อคือ ข้อ 1 ปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริมในหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.53$)

ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ ข้อ 1 ปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม ในหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.43$) ข้อ 3 ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรก่อน การปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม ($\bar{X} = 4.37$) และข้อ 7 นำข้อมูล พื้นฐานเกี่ยวกับสภาพท้องถิ่นมาใช้ในการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน หรือจัดกิจกรรมเสริมให้เหมาะสมและสอดคล้องสภาพท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.33$)

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการศึกษา การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ด้านการปรับรายละเอียดของเนื้อหา ทั้งโดยรวมและรายข้อ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น	ผู้บริหาร		ครูผู้สอน		ภูมิปัญญาท้องถิ่น		โดยรวม	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
ด้านการปรับรายละเอียดของเนื้อหา								
1. ศึกษาจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม คำอธิบายรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตร	4.52	0.56	มากที่สุด	4.44	0.59	มาก	4.48	0.59
2. ศึกษาความต้องการของนักเรียนและชุมชน ท้องถิ่นเกี่ยวกับเนื้อหาที่ต้องการเรียนรู้	4.32	0.60	มาก	4.33	0.57	มาก	4.28	0.65
3. กำหนดรายละเอียดของเนื้อหาที่จะปรับหรือเพิ่มเติมเพื่อนำมาใช้ในกระบวนการเรียน การสอนตามความต้องการของท้องถิ่น	4.36	0.65	มาก	4.47	0.59	มาก	4.13	0.61
4. นำรายละเอียดของเนื้อหาที่จะปรับหรือเพิ่ม ปรับเข้าไปในโครงสร้าง ขอบข่ายเนื้อหาและ รายวิชาที่สอน	4.31	0.58	มาก	4.37	0.59	มาก	4.25	0.63
							4.31	0.60

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ผู้มีปัญหาท้องถิ่น	ผู้บริหาร			ครูผู้สอน			ผู้มีปัญหาท้องถิ่น			โดยรวม		
	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
5. กำหนดรูปแบบ วิธีทำแผนการสอน	4.32	0.58	มาก	4.31	0.53	มาก	4.24	0.64	มาก	4.29	0.58	มาก
6. จัดทำแผนการสอนตามรายละเอียดที่ ปรับแก้โครงสร้าง ขอบข่ายรายวิชา	4.52	0.56	มากที่สุด	4.45	0.61	มาก	4.24	0.64	มาก	4.40	0.61	มาก
โดยรวม	4.39	0.33	มาก	4.40	0.33	มาก	4.27	0.43	มาก	4.35	0.37	มาก

จากตารางที่ 7 พบว่า ระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการปรับรายละเอียดของเนื้อหา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ ข้อ 1 ศึกษาจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม คำอธิบายรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตร ($\bar{X} = 4.48$) ข้อ 6 จัดทำแผนการสอนตามรายละเอียดที่ปรับเข้าโครงสร้าง ขอบข่ายรายวิชา ($\bar{X} = 4.40$) และข้อ 3 กำหนดรายละเอียดของเนื้อหาที่จะปรับหรือเพิ่มเติมเพื่อนำมาใช้ในการกระบวนการเรียนการสอนตามความต้องการของท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.33$)

เมื่อพิจารณาตามสถานภาพ พบว่า

ผู้บริหาร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการปรับรายละเอียดของเนื้อหา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ข้อ และระดับมาก จำนวน 4 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ ข้อ 1 ศึกษาจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม คำอธิบายรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตร และข้อ 6 จัดทำแผนการสอนตามรายละเอียดที่ปรับเข้าโครงสร้าง ขอบข่ายรายวิชา มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ($\bar{X} = 4.52$) และข้อ 3 กำหนดรายละเอียดของเนื้อหาที่จะปรับหรือเพิ่มเติมเพื่อนำมาใช้ในการกระบวนการเรียนการสอนตามความต้องการของท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.36$)

ครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการปรับรายละเอียดของเนื้อหา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ ข้อ 3 กำหนดรายละเอียดของเนื้อหาที่จะปรับหรือเพิ่มเติมเพื่อนำมาใช้ในการกระบวนการเรียนการสอนตามความต้องการของท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.47$) ข้อ 6 จัดทำแผนการสอนตามรายละเอียดที่ปรับเข้าโครงสร้าง ขอบข่ายรายวิชา ($\bar{X} = 4.45$) และข้อ 1 ศึกษาจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม คำอธิบายรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตร ($\bar{X} = 4.44$)

ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการปรับรายละเอียดของเนื้อหา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ ข้อ 1 ศึกษาจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม คำอธิบายรายวิชาต่าง ๆ ของ

หลักสูตร ($\bar{X} = 4.48$) ข้อ 2 ศึกษาความต้องการของนักเรียนและชุมชนท้องถิ่นเกี่ยวกับ
เนื้อหาที่ต้องการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.28$) และข้อ 4 นำรายละเอียดของเนื้อหาที่จะปรับหรือเพิ่ม
ปรับเข้าในโครงสร้าง ขอบข่าย เนื้อหา และรายวิชาที่สอน ($\bar{X} = 4.25$)

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการศึกษา การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ด้านการปรับปรุงและแก้ไขใช้ต่อ การเรียนการสอน ทั้งโดยรวมและรายข้อ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น	ผู้บริหาร			ครูผู้สอน			ภูมิปัญญาท้องถิ่น			โดยรวม		
	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
ด้านการปรับปรุงและแก้ไขใช้ต่อ การเรียนการสอน	4.43	0.57	มาก	4.46	0.56	มาก	4.28	0.71	มาก	4.39	0.62	มาก
1. การวิเคราะห์หลักสูตร โดยการวิเคราะห์จุดประสงค์ คำอธิบายรายวิชาและคาบเวลาเรียนที่ปรากฏอยู่ในหลักสูตร	4.39	0.60	มาก	4.41	0.58	มาก	4.31	0.66	มาก	4.37	0.61	มาก
2. ดำรงชื่อเสียงเอกสารหรือหนังสือเพื่อนำมานำมาศึกษาวิเคราะห์ความเหมาะสมสอดคล้องกับหลักสูตร	4.39	0.60	มาก	4.37	0.59	มาก	4.23	0.73	มาก	4.33	0.64	มาก
3. การสนองจุดประสงค์ของหลักสูตร	4.38	0.60	มาก	4.41	0.55	มาก	4.29	0.63	มาก	4.36	0.59	มาก
4. มีเนื้อหาตามที่ปรากฏในคำอธิบาย หรือรายวิชา	4.32	0.60	มาก	4.36	0.58	มาก	4.33	0.65	มาก	4.34	0.61	มาก
5. ส่งเสริมการพัฒนาทักษะ												

ตารางที่ 8 (ต่อ)

คุณวิญญาท้องถิ่น	ผู้บริหาร			ครูผู้สอน			ภูมิปัญญาท้องถิ่น			โดยรวม		
	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
6. ส่งเสริมการพัฒนาและยกระดับ และคำนิยม	4.34	0.63	มาก	4.38	0.55	มาก	4.28	0.62	มาก	4.34	0.60	มาก
7. ส่งเสริมการนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน	4.42	0.62	มาก	4.32	0.61	มาก	4.27	0.66	มาก	4.34	0.63	มาก
8. ความเหมาะสมในการเสนอเนื้อหา	4.43	0.60	มาก	4.32	0.63	มาก	4.23	0.65	มาก	4.33	0.63	มาก
9. เรียงลำดับเนื้อหาดีไม่สับสน	4.34	0.60	มาก	4.41	0.57	มาก	4.29	0.65	มาก	4.35	0.61	มาก
10. อธิบายความชัดเจน เข้าใจง่าย	4.32	0.55	มาก	4.39	0.53	มาก	4.26	0.62	มาก	4.33	0.57	มาก
11. ใช้ตัวอย่างประกอบช่วยความเข้าใจได้ดี	4.37	0.55	มาก	4.33	0.55	มาก	4.25	0.67	มาก	4.32	0.59	มาก
12. ใช้ศัพท์และประโยคไม่ซับซ้อนเหมาะสมกับระดับชั้น	4.33	0.61	มาก	4.29	0.58	มาก	4.19	0.64	มาก	4.27	0.61	มาก
13. มีคำถามหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักวิเคราะห์วิจารณ์	4.37	0.62	มาก	4.42	0.61	มาก	4.21	0.69	มาก	4.34	0.64	มาก
14. มีกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	4.38	0.60	มาก	4.47	0.56	มาก	4.35	0.60	มาก	4.40	0.59	มาก
โดยรวม	4.37	0.26	มาก	4.38	0.25	มาก	4.27	0.43	มาก	4.34	0.32	มาก

จากตารางที่ 8 พบว่า ระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการปรับปรุง และเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ ข้อ 14 มีกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ($\bar{X} = 4.40$) ข้อ 1 การวิเคราะห์หลักสูตรโดยการวิเคราะห์จุดประสงค์ คำอธิบายรายวิชา และคาบเวลาเรียนที่ปรากฏอยู่ในหลักสูตร ($\bar{X} = 4.39$) และข้อ 2 ตำรวจสื่อเอกสาร หรือหนังสือเพื่อนำมาวิเคราะห์ความเหมาะสมสอดคล้องกับหลักสูตร ($\bar{X} = 4.37$)

เมื่อพิจารณาตามสถานภาพ พบว่า

ผู้บริหาร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการปรับปรุง และเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ ข้อ 1 การวิเคราะห์หลักสูตรโดยการวิเคราะห์จุดประสงค์ คำอธิบายรายวิชา และคาบเวลาเรียนที่ปรากฏอยู่ในหลักสูตร และข้อ 8 ความเหมาะสมในการเสนอเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ($\bar{X} = 4.43$) และข้อ 7 ส่งเสริมการนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ข้อ 1 การวิเคราะห์หลักสูตรโดยการวิเคราะห์จุดประสงค์ คำอธิบายรายวิชา และคาบเวลาเรียนที่ปรากฏอยู่ในหลักสูตร ($\bar{X} = 4.42$)

ครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการปรับปรุง และเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ ข้อ 14 มีกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ($\bar{X} = 4.47$) ข้อ 1 การวิเคราะห์หลักสูตรโดยการวิเคราะห์จุดประสงค์ คำอธิบายรายวิชา และคาบเวลาเรียนที่ปรากฏอยู่ในหลักสูตร ($\bar{X} = 4.46$) และข้อ 13 มีคำถามหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์วิจารณ์ ($\bar{X} = 4.42$)

ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการปรับปรุง และเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ ข้อ 14 มีกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

($\bar{x} = 4.40$) ข้อ 5 ส่งเสริมการพัฒนาทักษะ ($\bar{x} = 4.33$) และข้อ 2 ดำรงสื่อเอกสารหรือหนังสือเพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์ความเหมาะสมสอดคล้องกับหลักสูตร ($\bar{x} = 4.31$)

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการศึกษา การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดทำสื่อการเรียนรู้ชนิดใหม่ ทั้งโดยรวมและรายข้อ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น	ผู้บริหาร		ครูผู้สอน		ภูมิปัญญาท้องถิ่น		โดยรวม	
	\bar{X}	S.D.	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ	S.D.
ด้านการจัดทำสื่อการเรียนรู้ชนิดใหม่								
1. วิเคราะห์จุดประสงค์ของหลักสูตร	4.33	0.58	4.34	มาก	4.21	0.70	มาก	4.30
2. วิเคราะห์ขอบเขตเนื้อหาสาระ	4.28	0.62	4.43	มาก	4.19	0.66	มาก	4.31
3. พิจารณาความเวลาเรียน	4.49	0.59	4.35	มาก	4.35	0.63	มาก	4.39
4. วิเคราะห์ความรู้ความสามารถของผู้เรียน	4.39	0.55	4.35	มาก	4.22	0.66	มาก	4.32
5. กำหนดจุดประสงค์ของสื่อการเรียนรู้	4.41	0.59	4.38	มาก	4.25	0.66	มาก	4.35
6. กำหนดขอบเขตและหัวข้อเนื้อหาสาระของสื่อการเรียนรู้	4.35	0.59	4.40	มาก	4.24	0.64	มาก	4.33
7. จัดทำโครงร่างของสื่อการเรียนรู้	4.34	0.62	4.35	มาก	4.18	0.70	มาก	4.29
8. เตรียมเกี่ยวกับข้อมูลและแหล่งข้อมูลที่จะต้องใช้ในการกร่างต้นแบบสื่อการเรียนรู้	4.43	0.63	4.41	มาก	4.18	0.75	มาก	4.34

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ภูมิปัญญาท้องถิ่น	ผู้บริหาร			ครูผู้สอน			ภูมิปัญญาท้องถิ่น			โดยรวม		
	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
9. ทดลองใช้ต้นแบบกับตัวแทนผู้เรียน หลาย ๆ คนแล้วปรับปรุง	4.43	0.60	มาก	4.51	0.57	มากที่สุด	4.19	0.68	มาก	4.38	0.63	มาก
10. ทดลองใช้ต้นแบบกับกลุ่มตัวแทนนักเรียน ตามสภาพการเรียนการสอนแล้วปรับปรุง	4.43	0.57	มาก	4.54	0.56	มากที่สุด	4.28	0.71	มาก	4.42	0.63	มาก
โดยรวม	4.39	0.30	มาก	4.40	0.27	มาก	4.23	0.44	มาก	4.34	0.35	มาก

จากตารางที่ 9 พบว่า ระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการจัดทำสื่อการเรียนขึ้นใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ ข้อ 10 ทดลองใช้ต้นแบบกับกลุ่มตัวแทนนักเรียนตามสภาพการเรียนการสอนแล้วปรับปรุง ($\bar{X} = 4.42$) ข้อ 2 วิเคราะห์ขอบเขตเนื้อหาสาระ ($\bar{X} = 4.39$) และข้อ 9 ทดลองใช้ต้นแบบกับตัวแทนผู้เรียนหลาย ๆ คนแล้วปรับปรุง ($\bar{X} = 4.38$)

เมื่อพิจารณาตามสถานภาพ พบว่า

ผู้บริหาร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดทำสื่อการเรียนขึ้นใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ ข้อ 3 พิจารณาคาบเวลาเรียน ($\bar{X} = 4.49$) ข้อ 8 เตรียมเกี่ยวกับข้อมูลและแหล่งข้อมูลที่จะต้องใช้ในการร่างต้นแบบสื่อการเรียน ข้อ 9 ทดลองใช้ต้นแบบกับตัวแทนผู้เรียนหลาย ๆ คน แล้วปรับปรุง และข้อ 10 ทดลองใช้ต้นแบบกับกลุ่มตัวแทนนักเรียนตามสภาพการเรียนการสอนแล้วปรับปรุง มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ($\bar{X} = 4.43$)

ครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดทำสื่อการเรียนขึ้นใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ข้อ และระดับมาก จำนวน 8 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ ข้อ 10 ทดลองใช้ต้นแบบกับกลุ่มตัวแทนนักเรียนตามสภาพการเรียนการสอนแล้วปรับปรุง ($\bar{X} = 4.54$) ข้อ 9 ทดลองใช้ต้นแบบกับตัวแทนผู้เรียนหลาย ๆ คน แล้วปรับปรุง ($\bar{X} = 4.51$) และข้อ 8 เตรียมเกี่ยวกับข้อมูลและแหล่งข้อมูลที่จะต้องใช้ในการร่างต้นแบบสื่อการเรียน ($\bar{X} = 4.41$)

ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดทำสื่อการเรียนขึ้นใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ ข้อ 3 พิจารณาคาบเวลาเรียน ($\bar{X} = 4.35$) ข้อ 10 ทดลองใช้ต้นแบบกับกลุ่มตัวแทนนักเรียนตามสภาพการเรียนการสอนแล้วปรับปรุง ($\bar{X} = 4.28$) และข้อ 5 กำหนดจุดประสงค์ของสื่อการเรียน ($\bar{X} = 4.25$)

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการศึกษา การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชา
เพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ ทั้งโดยรวมและรายข้อ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น	ผู้บริหาร			ครูผู้สอน			ภูมิปัญญาท้องถิ่น			โดยรวม		
	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
ด้านการจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชา เพิ่มเติมขึ้นมาใหม่												
1. ศึกษาโครงสร้างเนื้อหา หลักสูตรและ จุดประสงค์ของหลักสูตรแม่บทก่อนจัดทำ คำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติม	4.56	0.54	มากที่สุด	4.47	0.59	มาก	4.26	0.68	มาก	4.43	0.62	มาก
2. สำรวจความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนเพื่อจัดทำคำอธิบายหรือ รายวิชาขึ้นใหม่จากหลักสูตรแม่บท	4.38	0.54	มาก	4.43	0.57	มาก	4.23	0.70	มาก	4.35	0.61	มาก
3. กำหนดจุดประสงค์และเนื้อหาใหม่ที่ สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันของท้องถิ่น และความต้องการของผู้เรียน	4.50	0.53	มาก	4.46	0.60	มาก	4.22	0.59	มาก	4.40	0.59	มาก

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ปัญหาท้องถิ่น	ผู้บริหาร			ครูผู้สอน			ภูมิปัญญาท้องถิ่น			โดยรวม		
	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
4. กำหนดคาบเวลาเรียนสำหรับรายวิชาใหม่ โดยคาบเวลาเรียนเดิมตามโครงสร้างหลักสูตรไม่เปลี่ยนไป	4.29	0.57	มาก	4.43	0.60	มาก	4.23	0.63	มาก	4.32	0.61	มาก
5. จัดทำเอกสารที่แจ้งรายละเอียดประกอบการจัดทำรายวิชาที่ทำขึ้นใหม่	4.36	0.56	มาก	4.33	0.62	มาก	4.18	0.66	มาก	4.29	0.62	มาก
6. สนองและสอดคล้องกับหลักการและจุดหมาย และโครงสร้างของหลักสูตร	4.50	0.55	มาก	4.38	0.62	มาก	4.25	0.69	มาก	4.38	0.63	มาก
7. เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างความรู้ในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ หรือกลุ่มวิชา ตามที่โครงสร้างหลักสูตรกำหนดไว้	4.44	0.63	มาก	4.43	0.56	มาก	4.25	0.64	มาก	4.38	0.61	มาก
8. สอดคล้องและสนองต่อสภาพเศรษฐกิจ สังคมและความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง	4.35	0.59	มาก	4.42	0.64	มาก	4.33	0.65	มาก	4.37	0.63	มาก

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ผู้มีปัญหาท้องถิ่น	ผู้บริหาร			ครูผู้สอน			ผู้มีปัญหาท้องถิ่น			โดยรวม		
	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
9. มีความสมบูรณ์และความพร้อมเพียงที่จะนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในด้านปัจจัย กระบวนการ ผลผลิต และผลกระทบ	4.38	0.64	มาก	4.47	0.64	มาก	4.27	0.65	มาก	4.38	0.64	มาก
10. เป็นผลผลิตจากการนำข้อมูลในระดับท้องถิ่นมาพัฒนาการเรียนการสอนทั้งในด้านหลักสูตรสื่อการเรียนการสอน และเทคนิควิธีสอน	4.43	0.66	มาก	4.47	0.63	มาก	4.22	0.72	มาก	4.38	0.67	มาก
11. ไม่มีเนื้อหาสาระกล่าวโดยตรงหรือพาดพิงในลักษณะลบผู้สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	4.43	0.59	มาก	4.45	0.65	มาก	4.33	0.60	มาก	4.41	0.62	มาก

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ปัญหาท้องถิ่น	ผู้บริหาร			ครูผู้สอน			ภูมิปัญญาท้องถิ่น			โดยรวม		
	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
12. ไม่มีเนื้อหาข้อต่อระบอบการปกครอง ระบอบประชาธิปไตย ไม่ชัดเจน สิทธิธรรมอันดี และไม่กระทบกระเทือน ต่อความมั่นคงของประเทศ	4.35	0.57	มาก	4.47	0.51	มาก	4.43	0.59	มาก	4.42	0.56	มาก
13. มีรูปแบบและวิธีการเขียนสอดคล้องและ เป็นไปตามที่หลักสูตรของกระทรวง ศึกษาธิการกำหนด	4.26	0.53	มาก	4.44	0.51	มาก	4.46	0.58	มาก	4.39	0.54	มาก
โดยรวม	4.40	0.26	มาก	4.43	0.33	มาก	4.28	0.43	มาก	4.38	0.35	มาก

จากตารางที่ 10 พบว่า ระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ ข้อ 1 ศึกษาโครงสร้างเนื้อหา หลักสูตรและจุดประสงค์ของหลักสูตรแม่บทก่อนจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติม ($\bar{X} = 4.43$) ข้อ 12 ไม่มีเนื้อหาขัดต่อระบอบการปกครองระบอบประชาธิปไตย ไม่ขัดหลักศีลธรรมอันดี และไม่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของประเทศ ($\bar{X} = 4.42$) และข้อ 11 ไม่มีเนื้อหาสาระกล่าวโดยตรงหรือพาดพิงในลักษณะลบหลู่สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ($\bar{X} = 4.41$)

เมื่อพิจารณาตามสถานภาพ พบว่า

ผู้บริหาร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ข้อ และระดับมาก จำนวน 12 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ ข้อ 1 ศึกษาโครงสร้างเนื้อหา หลักสูตรและจุดประสงค์ของหลักสูตรแม่บทก่อนจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติม ($\bar{X} = 4.56$) ข้อ 3 กำหนดจุดประสงค์และเนื้อหาใหม่ที่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันของท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียน และข้อ 6 สนองและสอดคล้องกับหลักการและจุดหมายและโครงสร้างของหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ($\bar{X} = 4.50$)

ครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ ข้อ 1 ศึกษาโครงสร้างเนื้อหา หลักสูตรและจุดประสงค์ของหลักสูตรแม่บทก่อนจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติม ($\bar{X} = 4.47$) ข้อ 9 มีความสมบูรณ์และความพร้อมพอเพียงที่จะนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในด้านปัจจัย กระบวนการ ผลผลิต และผลกระทบ ข้อ 10 เป็นผลผลิตจากการนำข้อมูลในระดับท้องถิ่นมาพัฒนาการเรียนการสอนทั้งในด้านหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน และเทคนิควิธีสอน และข้อ 12 ไม่มีเนื้อหาขัดต่อระบอบการปกครองระบอบประชาธิปไตย ไม่ขัดหลักศีลธรรมอันดี และไม่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของประเทศ มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ($\bar{X} = 4.47$)

ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ใน การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ ข้อ 13 มีรูปแบบและวิธีการเขียนสอดคล้องและเป็นไป ตามที่หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการกำหนด ($\bar{X} = 4.46$) ข้อ 12 ไม่มีเนื้อหาขัดต่อ ระบอบการปกครองระบอบประชาธิปไตย ไม่ขัดหลักศีลธรรมอันดี และไม่กระทบกระเทือน ต่อความมั่นคงของประเทศ ($\bar{X} = 4.43$) ข้อ 8 สอดคล้องและสนองต่อสภาพเศรษฐกิจสังคม และความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง และข้อ 11 ไม่มีเนื้อหาสาระกล่าวโดยตรงหรือ พาดพิงในลักษณะลบหลู่สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ($\bar{X} = 4.33$)

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการศึกษาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวนตามขนาดโรงเรียน ทั้งโดยรวมและรายด้าน

ภูมิปัญญาท้องถิ่น	โรงเรียนขนาดเล็ก			โรงเรียนขนาดใหญ่			โดยรวม		
	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
	1. ด้านการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม	4.34	0.39	มาก	4.36	0.38	มาก	4.35	0.38
2. ด้านการปรับรายละเอียดของเนื้อหา	4.32	0.38	มาก	4.39	0.36	มาก	4.35	0.31	มาก
3. ด้านการปรับปรุงและเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน	4.33	0.32	มาก	4.35	0.32	มาก	4.34	0.32	มาก
4. ด้านการจัดทำสื่อการเรียนรู้ชิ้นใหม่	4.34	0.34	มาก	4.35	0.36	มาก	4.34	0.35	มาก
5. ด้านการจัดทำคำอธิบาย หรือรายวิชาเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่	4.35	0.36	มาก	4.40	0.34	มาก	4.38	0.35	มาก
โดยรวม	4.34	0.30	มาก	4.37	0.30	มาก	4.35	0.30	มาก

จากตารางที่ 11 พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำ
ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$) เมื่อพิจารณา
เป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้คือ ด้าน
การจัดทำคำอธิบาย หรือรายวิชาเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ ($\bar{X} = 4.38$) ด้านการปรับกิจกรรม
การเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม ด้านการปรับรายละเอียดของเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ
($\bar{X} = 4.35$) ด้านการปรับปรุงและเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน และด้านการจัดทำสื่อ
การเรียนขึ้นมาใหม่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ($\bar{X} = 4.34$)

เมื่อพิจารณาตามขนาดโรงเรียน พบว่า

โรงเรียนขนาดเล็ก มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการ
พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$) เมื่อพิจารณาเป็น
รายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้คือ
ด้านการจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ ($\bar{X} = 4.35$) ด้านปรับกิจกรรม
การเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม และด้านการจัดทำสื่อการเรียนขึ้นมาใหม่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน
คือ ($\bar{X} = 4.34$) ด้านการปรับปรุงและเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.33$) และด้าน
การปรับรายละเอียดของเนื้อหา ($\bar{X} = 4.32$)

โรงเรียนขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการ
พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$) เมื่อพิจารณาเป็น
รายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้คือ ด้าน
การจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ ($\bar{X} = 4.40$) ด้านการปรับรายละเอียดของ
เนื้อหา ($\bar{X} = 4.39$) ด้านการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม ($\bar{X} = 4.36$)
ด้านการปรับปรุงและเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน และด้านการจัดทำสื่อการเรียนขึ้นมาใหม่
มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ($\bar{X} = 4.35$)

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการศึกษา การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ด้านการปรับกิจกรรม การเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม ทั้งโดยรวมและรายข้อ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น	โรงเรียนขนาดเล็ก			โรงเรียนขนาดใหญ่			โดยรวม		
	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
ด้านการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม									
1. ปรับกิจกรรมการเรียนการสอน หรือกิจกรรมเสริมในหลักสูตร ให้สอดคล้องกับท้องถิ่น	4.50	0.59	มาก	4.44	0.68	มาก	4.47	0.64	มาก
2. เชิญผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมเป็นคณะทำงาน	4.19	0.61	มาก	4.19	0.67	มาก	4.19	0.64	มาก
3. ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรก่อนการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม	4.39	0.60	มาก	4.42	0.61	มาก	4.40	0.61	มาก
4. นำขอบข่ายเนื้อหาวิชาเดิมมาศึกษา	4.30	0.63	มาก	4.33	0.59	มาก	4.31	0.61	มาก
5. จัดทำข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพท้องถิ่น เช่น อาชีพ เศรษฐกิจ ประเพณีวัฒนธรรม ทรัพยากร	4.32	0.61	มาก	4.31	0.66	มาก	4.32	0.63	มาก
6. กำหนดคุณลักษณะที่ประสงค์ของนักเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น	4.32	0.64	มาก	4.36	0.61	มาก	4.34	0.63	มาก

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ภูมิภาคท้องถิ่น	โรงเรียนขนาดเล็ก			โรงเรียนขนาดใหญ่			โดยรวม		
	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
7. นำข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพท้องถิ่นมาใช้ในการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน หรือจัดกิจกรรมเสริมให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น	4.36	0.65	มาก	4.47	0.60	มาก	4.42	0.63	มาก
โดยรวม	4.34	0.39	มาก	4.36	0.38	มาก	4.35	0.38	มาก

จากตารางที่ 12 พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำ
 ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการปรับกิจกรรม
 การเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$) เมื่อพิจารณาเป็น
 รายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ ข้อ 1 ปรับ
 กิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริมในหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.47$)
 ข้อ 7 นำข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพท้องถิ่นมาใช้ในการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือ
 จัดกิจกรรมเสริมให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.42$) และข้อ 3 ศึกษา
 วิเคราะห์หลักสูตรก่อนการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม ($\bar{X} = 4.40$)

เมื่อพิจารณาตามขนาดโรงเรียน พบว่า

โรงเรียนขนาดเล็ก มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการ
 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม
 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ
 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ ข้อ 1 ปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม
 ในหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.50$) ข้อ 3 ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรก่อน
 การปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม ($\bar{X} = 4.39$) และข้อ 7 นำข้อมูล
 พื้นฐานเกี่ยวกับสภาพท้องถิ่นมาใช้ในการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมเสริม
 ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.36$)

โรงเรียนขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการ
 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม
 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ
 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ ข้อ 7 นำข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพท้องถิ่นมาใช้ในการ
 การปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมเสริมให้เหมาะสม และสอดคล้องกับ
 สภาพท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.47$) ข้อ 1 ปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริมใน
 หลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.44$) และข้อ 3 ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรก่อน
 การปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม ($\bar{X} = 4.42$)

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการศึกษา การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ด้านการปรับรายละเอียดของเนื้อหา ทั้งโดยรวมและรายข้อ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น	โรงเรียนขนาดเล็ก			โรงเรียนขนาดใหญ่			โดยรวม		
	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
	ด้านการปรับรายละเอียดของเนื้อหา								
1. ศึกษาจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมคำอธิบายรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตร	4.48	0.58	มาก	4.47	0.60	มาก	4.48	0.59	มาก
2. ศึกษาความต้องการของนักเรียนและชุมชนท้องถิ่นเกี่ยวกับเนื้อหาที่ต้องการเรียนรู้	4.27	0.61	มาก	4.35	0.59	มาก	4.13	0.60	มาก
3. กำหนดรายละเอียดของเนื้อหาที่จะปรับหรือเพิ่มเติมเพื่อนำมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอนตามความต้องการของท้องถิ่น	4.30	0.64	มาก	4.36	0.62	มาก	4.33	0.63	มาก
4. นำรายละเอียดของเนื้อหาที่จะปรับหรือเพิ่ม ปรับเข้าไปในโครงสร้าง ขอบข่ายเนื้อหา และรายวิชาที่สอน	4.24	0.61	มาก	4.39	0.58	มาก	4.31	0.60	มาก
5. กำหนดรูปแบบ วิธีทำแผนการสอน	4.27	0.59	มาก	4.31	0.58	มาก	4.29	0.58	มาก
6. จัดทำแผนการสอนตามรายละเอียดที่ปรับเข้าโครงสร้าง ขอบข่ายรายวิชา	4.37	0.63	มาก	4.44	0.60	มาก	4.40	0.61	มาก
โดยรวม	4.32	0.38	มาก	4.39	0.36	มาก	4.35	0.37	มาก

จากตารางที่ 13 พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการปรับรายละเอียดของเนื้อหา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ ข้อ 1 ศึกษาจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม คำอธิบายรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตร ($\bar{X} = 4.48$) ข้อ 6 จัดทำแผนการสอนตามรายละเอียดที่ปรับเข้าโครงสร้างขอบข่ายรายวิชา ($\bar{X} = 4.40$) และข้อ 3 กำหนดรายละเอียดของเนื้อหาที่จะปรับหรือเพิ่มเติมนำมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอนตามความต้องการของท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.33$)

เมื่อพิจารณาตามขนาดโรงเรียน พบว่า

โรงเรียนขนาดเล็ก มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการปรับรายละเอียดของเนื้อหา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ ข้อ 1 ศึกษาจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม คำอธิบายรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตร ($\bar{X} = 4.48$) ข้อ 6 จัดทำแผนการสอนตามรายละเอียดที่ปรับเข้าโครงสร้างขอบข่ายรายวิชา ($\bar{X} = 4.37$) และข้อ 3 กำหนดรายละเอียดของเนื้อหาที่จะปรับหรือเพิ่มเติมนำมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอนตามความต้องการของท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.30$)

โรงเรียนขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการปรับรายละเอียดของเนื้อหา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ ข้อ 1 ศึกษาจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม คำอธิบายรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตร ($\bar{X} = 4.47$) ข้อ 6 จัดทำแผนการสอนตามรายละเอียดที่ปรับเข้าโครงสร้างขอบข่ายรายวิชา ($\bar{X} = 4.44$) และข้อ 4 นำรายละเอียดของเนื้อหาที่จะปรับหรือเพิ่มปรับเข้าในโครงสร้าง ขอบข่ายเนื้อหาและรายวิชาที่สอน ($\bar{X} = 4.30$)

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการศึกษา การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ด้านการปรับปรุงและเลือกใช้
สื่อการเรียนการสอน ทั้งโดยรวมและรายข้อ

	โรงเรียนขนาดเล็ก			โรงเรียนขนาดใหญ่			โดยรวม		
	\bar{X}	S.D.	เบี่ยงเบนค่า	\bar{X}	S.D.	เบี่ยงเบนค่า	\bar{X}	S.D.	เบี่ยงเบนค่า
ภูมิปัญญาท้องถิ่น									
ด้านการปรับปรุงและเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน									
1. การวิเคราะห์หลักสูตร โดยการวิเคราะห์จุดประสงค์ คำอธิบายรายวิชา และคำบวกละเอียดที่ปรากฏอยู่ในหลักสูตร	4.39	0.61	มาก	4.39	0.64	มาก	4.39	0.62	มาก
2. สำรวจสื่อเอกสารหรือหนังสือเพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์ความเหมาะสมสอดคล้องกับหลักสูตร	4.44	0.59	มาก	4.31	0.63	มาก	4.37	0.61	มาก
3. การสนองจุดประสงค์ของหลักสูตร	4.33	0.64	มาก	4.33	0.65	มาก	4.33	0.64	มาก
4. มีเนื้อหาตามที่ปรากฏในคำอธิบาย หรือรายวิชา	4.37	0.61	มาก	4.36	0.57	มาก	4.36	0.59	มาก
5. ส่งเสริมการพัฒนาทักษะ	4.28	0.61	มาก	4.39	0.59	มาก	4.34	0.61	มาก
6. ส่งเสริมการพัฒนาและเจตคติ และคำนิยม	4.28	0.60	มาก	4.39	0.59	มาก	4.34	0.60	มาก
7. ส่งเสริมการนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน	4.32	0.63	มาก	4.36	0.63	มาก	4.34	0.63	มาก
8. ความเหมาะสมในการเสนอเนื้อหา	4.32	0.61	มาก	4.33	0.65	มาก	4.33	0.63	มาก
9. เรียงลำดับเนื้อหาที่ไม่สับสน	4.33	0.61	มาก	4.37	0.61	มาก	4.35	0.61	มาก

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ภูมิปัญหาท้องถิ่น	โรงเรียนขนาดเล็ก			โรงเรียนขนาดใหญ่			โดยรวม	
	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.
10. อธิบายความชัดเจน เข้าใจง่าย	4.30	0.58	มาก	4.36	0.55	มาก	4.33	0.57
11. ใช้ตัวอย่างประกอบช่วยความเข้าใจได้ดี	4.31	0.59	มาก	4.32	0.60	มาก	4.32	0.59
12. ใช้ศัพท์และประโยคไม่ซับซ้อน เหมาะกับระดับชั้น	4.25	0.59	มาก	4.30	0.63	มาก	4.27	0.61
13. มีคำถามหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์วิจารณ์	4.32	0.66	มาก	4.36	0.63	มาก	4.34	0.64
14. มีกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	4.42	0.61	มาก	4.39	0.57	มาก	4.40	0.59
โดยรวม	4.33	0.32	มาก	4.35	0.32	มาก	4.34	0.32

จากตารางที่ 14 พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการปรับปรุง และเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.34$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ ข้อ 14 มีกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ($\bar{x} = 4.40$) ข้อ 1 การวิเคราะห์หลักสูตรโดยการวิเคราะห์จุดประสงค์ คำอธิบายรายวิชา และคาบเวลาเรียนที่ปรากฏอยู่ในหลักสูตร ($\bar{x} = 4.39$) และข้อ 2 ตำรวจสื่อเอกสารหรือหนังสือเพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์ความเหมาะสมสอดคล้องกับหลักสูตร ($\bar{x} = 4.37$)

เมื่อพิจารณาตามขนาดโรงเรียน พบว่า

โรงเรียนขนาดเล็ก มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการปรับปรุง และเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.33$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ ข้อ 2 ตำรวจสื่อเอกสารหรือหนังสือเพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์ความเหมาะสมสอดคล้องกับหลักสูตร ($\bar{x} = 4.44$) ข้อ 14 มีกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ($\bar{x} = 4.42$) และข้อ 1 การวิเคราะห์หลักสูตรโดยการวิเคราะห์จุดประสงค์ คำอธิบายรายวิชา และคาบเวลาเรียนที่ปรากฏอยู่ในหลักสูตร ($x = 4.39$)

โรงเรียนขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการปรับปรุง และเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ ข้อ 1 การวิเคราะห์หลักสูตรโดยการวิเคราะห์จุดประสงค์ คำอธิบายรายวิชา และคาบเวลาเรียนที่ปรากฏอยู่ในหลักสูตร ข้อ 5 ส่งเสริมการพัฒนาทักษะ ข้อ 6 ส่งเสริมการพัฒนาและเจตคติ และค่านิยม และข้อ 14 มีกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ($\bar{x} = 4.39$)

ตารางที่ 15 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการศึกษา การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดทำสื่อการเรียนรู้ขึ้นใหม่ ทั้งโดยรวมและรายข้อ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น	โรงเรียนขนาดเล็ก		โรงเรียนขนาดใหญ่		โดยรวม	
	S.D.	แปลความ	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.
	\bar{X}		\bar{X}			
ด้านการจัดทำสื่อการเรียนรู้ขึ้นใหม่						
1. วิเคราะห์จุดประสงค์ของหลักสูตร	4.26	มาก	4.33	มาก	4.30	0.62
2. วิเคราะห์ขอบเขตเนื้อหาสาระ	4.26	มาก	4.35	มาก	4.31	0.62
3. พิจารณาตามเวลาเรียน	4.41	มาก	4.37	มาก	4.39	0.61
4. วิเคราะห์ความรู้ความสามารถของผู้เรียน	4.34	มาก	4.30	มาก	4.32	0.61
5. กำหนดจุดประสงค์ของสื่อการเรียนรู้	4.33	มาก	4.37	มาก	4.35	0.61
6. กำหนดขอบเขตและหัวข้อเนื้อหาสาระของสื่อการเรียนรู้	4.31	มาก	4.36	มาก	4.33	0.59
7. จัดทำโครงร่างของสื่อการเรียนรู้	4.31	มาก	4.28	มาก	4.29	0.64
8. เตรียมเกี่ยวกับข้อมูลและแหล่งข้อมูลที่จะต้องใช้ในการกรังต้นแบบสื่อการเรียนรู้	4.37	มาก	4.32	มาก	4.34	0.67

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ภูมิปัญญาท้องถิ่น	โรงเรียนขนาดเล็ก			โรงเรียนขนาดใหญ่			โดยรวม		
	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
9. ทดลองใช้ต้นแบบกับตัวแทนผู้เรียนหลายๆ คนแล้วปรับปรุง	4.39	0.64	มาก	4.38	0.62	มาก	4.38	0.63	มาก
10. ทดลองใช้ต้นแบบกับกลุ่มตัวแทนนักเรียนตามสภาพการเรียนการสอนแล้วปรับปรุง	4.42	0.61	มาก	4.43	0.64	มาก	4.42	0.63	มาก
โดยรวม	4.34	0.34	มาก	4.35	0.36	มาก	4.34	0.35	มาก

จากตารางที่ 15 พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำ
ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดทำสื่อการเรียนขึ้นใหม่
โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ
ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ ข้อ 10 ทดลองใช้ต้นแบบกับกลุ่มตัวแทนนักเรียน
ตามสภาพการเรียนการสอนแล้วปรับปรุง ($\bar{X} = 4.42$) ข้อ 3 พิจารณาคาบเวลาเรียน
($\bar{X} = 4.39$) และข้อ 9 ทดลองใช้ต้นแบบกับตัวแทนผู้เรียนหลาย ๆ คนแล้วปรับปรุง
($\bar{X} = 4.38$)

เมื่อพิจารณาตามขนาดโรงเรียน พบว่า

โรงเรียนขนาดเล็ก มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการ
พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดทำสื่อการเรียนขึ้นใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก
($\bar{X} = 4.34$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด
3 ลำดับแรกคือ ข้อ 10 ทดลองใช้ต้นแบบกับกลุ่มตัวแทนนักเรียนตามสภาพ
การเรียนการสอนแล้วปรับปรุง ($\bar{X} = 4.42$) ข้อ 3 พิจารณาคาบเวลาเรียน ($\bar{X} = 4.41$) และ
ข้อ 9 ทดลองใช้ต้นแบบกับตัวแทนผู้เรียนหลาย ๆ คนแล้วปรับปรุง ($\bar{X} = 4.39$)

โรงเรียนขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการ
พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดทำสื่อการเรียนขึ้นใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก
($\bar{X} = 4.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด
3 ลำดับแรกคือ ข้อ 10 ทดลองใช้ต้นแบบกับกลุ่มตัวแทนนักเรียนตามสภาพ
การเรียนการสอนแล้วปรับปรุง ($\bar{X} = 4.43$) ข้อ 9 ทดลองใช้ต้นแบบกับตัวแทนผู้เรียน
หลาย ๆ คนแล้วปรับปรุง ($\bar{X} = 4.38$) ข้อ 3 พิจารณาคาบเวลาเรียน และข้อ 5 กำหนด
จุดประสงค์ของสื่อการเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ($\bar{X} = 4.37$)

ตารางที่ 16 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการศึกษา การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชา
เพิ่มเติมขึ้นใหม่ ทั้งโดยรวมและรายข้อ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น	โรงเรียนขนาดเล็ก			โรงเรียนขนาดใหญ่			โดยรวม	
	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.
ด้านการจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติมขึ้นใหม่								
1. ศึกษาโครงสร้างเนื้อหา หลักสูตรและจุดประสงค์ของหลักสูตร แม่บทก่อนจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติม	4.43	0.63	มาก	4.44	0.61	มาก	4.43	0.62
2. สำรวจความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนเพื่อจัดทำ คำอธิบาย หรือรายวิชาขึ้นใหม่จากหลักสูตรแม่บท	4.33	0.59	มาก	4.37	0.63	มาก	4.35	0.61
3. กำหนดจุดประสงค์และเนื้อหาใหม่ที่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันของ ท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียน	4.35	0.60	มาก	4.45	0.57	มาก	4.40	0.59
4. กำหนดคาบเวลาเรียนสำหรับรายวิชาใหม่ โดยคาบเวลาเรียนเดิมตาม โครงสร้างหลักสูตรไม่เปลี่ยนไป	4.25	0.62	มาก	4.39	0.59	มาก	4.32	0.61
5. จัดทำเอกสารชี้แจงรายละเอียดประกอบการจัดทำรายวิชาที่ทำขึ้นใหม่	4.31	0.61	มาก	4.27	0.62	มาก	4.29	0.62
6. สนองและสอดคล้องกับหลักการและจุดหมาย และโครงสร้างของ หลักสูตร	4.37	0.61	มาก	4.38	0.64	มาก	4.38	0.63

ตารางที่ 16 (ต่อ)

ภูมิปัญญาท้องถิ่น	โรงเรียนขนาดเล็ก			โรงเรียนขนาดใหญ่			โดยรวม		
	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
7. เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างความรู้ในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ หรือ กลุ่มวิชาตามที่โครงสร้างหลักสูตรกำหนดไว้	4.43	0.62	มาก	4.33	0.61	มาก	4.38	0.61	มาก
8. สอดคล้องและสนองต่อสภาพเศรษฐกิจ สังคมและความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง	4.34	0.63	มาก	4.40	0.63	มาก	4.37	0.63	มาก
9. มีความสมบูรณ์และความพร้อมเพียงที่จะนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในด้านปัจจัย กระบวนการ ผลผลิต และ ผลกระทบ	4.37	0.69	มาก	4.39	0.60	มาก	4.38	0.64	มาก
10. เป็นผลผลิตจากการนำข้อมูลในระดับท้องถิ่นมาพัฒนาการเรียนการสอนทั้งในด้านหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน และ เทคนิควิธีสอน	4.33	0.71	มาก	4.42	0.63	มาก	4.38	0.67	มาก
11. ไม่มีเนื้อหาสาระกล่าวโดยตรงหรือหาพิงในลักษณะลบพู่สถานบ้านชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	4.37	0.64	มาก	4.45	0.59	มาก	4.41	0.62	มาก

ตารางที่ 16 (ต่อ)

ภูมิปัญญาท้องถิ่น	โรงเรียนขนาดเล็ก			โรงเรียนขนาดใหญ่			โดยรวม	
	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.
12. ไม่มีเนื้อหาต่อต้านการปกครองระบอบประชาธิปไตย ไม่ขัด หลักศีลธรรมอันดี และไม่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของ ประเทศ	4.37	0.57	มาก	4.47	0.54	มาก	4.42	0.56
13. มีรูปแบบและวิธีการเขียนสอดคล้องและเป็นไปตามที่หลักสูตรของ กระทรวงศึกษาธิการกำหนด	4.33	0.54	มาก	4.45	0.54	มาก	4.39	0.54
โดยรวม	4.35	0.36	มาก	4.40	0.34	มาก	4.38	0.35

จากตารางที่ 16 พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดทำคำอธิบายหรือ รายวิชาเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ ข้อ 1 ศึกษาโครงสร้าง เนื้อหา หลักสูตรและจุดประสงค์ของหลักสูตรแม่บทก่อนจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติม ($\bar{X} = 4.43$) ข้อ 12 ไม่มีเนื้อหาขัดต่อระบอบการปกครองระบอบประชาธิปไตย ไม่ขัดหลัก ศีลธรรมอันดี และไม่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของประเทศ ($\bar{X} = 4.42$) และข้อ 11 ไม่มีเนื้อหาสาระกล่าวโดยตรงหรือพาดพิงในลักษณะลบหลู่สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ($\bar{X} = 4.41$)

เมื่อพิจารณาตามขนาดโรงเรียน พบว่า

โรงเรียนขนาดเล็ก มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการ พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ ข้อ 1 ศึกษาโครงสร้างเนื้อหา หลักสูตรและจุด ประสงค์ของหลักสูตรแม่บทก่อนจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติม ($\bar{X} = 4.43$) ข้อ 7 เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างความรู้ในแต่ละกลุ่มประสบการณ์หรือกลุ่มวิชาตามที่โครงสร้าง หลักสูตรกำหนดไว้ ($\bar{X} = 4.43$) ข้อ 6 สนองและสอดคล้องกับหลักการและจุดหมาย และ โครงสร้างของหลักสูตร และข้อ 9 มีความสมบูรณ์และความพร้อมเพียงที่จะนำไปใช้ในการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในด้านปัจจัย กระบวนการ ผลผลิต และผลกระทบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ($\bar{X} = 4.37$)

โรงเรียนขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการ พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ ข้อ 12 ไม่มีเนื้อหาขัดต่อระบอบการปกครองระบอบ ประชาธิปไตย ไม่ขัดหลักศีลธรรมอันดี และไม่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของประเทศ ($\bar{X} = 4.47$) ข้อ 3 กำหนดจุดประสงค์และเนื้อหาใหม่ที่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันของ ท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.45$) ข้อ 11 ไม่มีเนื้อหาสาระกล่าวโดยตรงหรือ พาดพิงในลักษณะลบหลู่สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และข้อ 13 มีรูปแบบและวิธี การเขียนสอดคล้องและเป็นไปตามที่หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการกำหนด มีค่าเฉลี่ย

เท่ากันคือ ($\bar{x} = 4.45$)

3. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำแนกตามสถานภาพ และขนาดโรงเรียน ดังแสดงในตารางที่ 17 - 24

ตารางที่ 17 ผลการเปรียบเทียบระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ระหว่างสถานภาพ

ด้านที่	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1. ด้านการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม	ระหว่างกลุ่ม	1.287	2	0.644	4.364	0.013*
	ภายในกลุ่ม	53.980	366	0.147		
	รวม	55.267	368			
2. ด้านการปรับรายละเอียดของเนื้อหา	ระหว่างกลุ่ม	1.226	2	0.613	4.521	0.011*
	ภายในกลุ่ม	49.632	366	0.136		
	รวม	50.858	368			
3. ด้านการปรับปรุงและเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	0.943	2	0.471	4.482	0.012*
	ภายในกลุ่ม	38.502	366	0.105		
	รวม	39.445	368			
4. ด้านการจัดทำสื่อการเรียนขึ้นใหม่	ระหว่างกลุ่ม	2.205	2	1.102	9.165	0.000*
	ภายในกลุ่ม	44.018	366	0.120		
	รวม	46.222	368			
5. ด้านการจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่	ระหว่างกลุ่ม	1.568	2	0.784	6.353	0.002*
	ภายในกลุ่ม	45.157	366	0.123		
	รวม	46.724	368			
รวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	1.403	2	0.701	7.898	0.000*
	ภายในกลุ่ม	32.507	366	0.089		
	รวม	33.910	368			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 17 พบว่า ผู้บริหาร ครูผู้สอน และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ทั้งโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ และเมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ (Post hoc test) ด้วยวิธีของ Scheffe' ผลการเปรียบเทียบปรากฏดังแสดงในตารางที่ 18 - 23

ตารางที่ 18 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวม จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	\bar{X}	ผู้บริหาร ($\bar{X} = 4.38$)	ครูผู้สอน ($\bar{X} = 4.40$)	ภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.26$)
ผู้บริหาร	4.38	-	-0.020	0.120*
ครูผู้สอน	4.40		-	0.141*
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.26			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 18 พบว่า ผู้บริหาร ครูผู้สอน และภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ผู้บริหาร เห็นว่า มีระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน มากกว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น และครูผู้สอน เห็นว่า มีระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนมากกว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่วนผู้บริหารกับครูผู้สอน เห็นว่ามีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 19 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้
ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ด้านการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน
หรือกิจกรรมเสริม จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	\bar{X}	ผู้บริหาร ($\bar{X} = 4.36$)	ครูผู้สอน ($\bar{X} = 4.41$)	ภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.35$)
ผู้บริหาร	4.36	-	-0.042	0.098
ครูผู้สอน	4.41		-	0.140*
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.27			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 19 พบว่า ผู้บริหาร ครูผู้สอน และภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความคิดเห็น
เกี่ยวกับระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ด้านการปรับกิจกรรม
การเรียนการสอน หรือกิจกรรมเสริม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
โดยผู้บริหาร เห็นว่า มีระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
ของโรงเรียนมากกว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น และครูผู้สอน เห็นว่า มีระดับการนำภูมิปัญญา
ท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนมากกว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น
ส่วนผู้บริหารกับครูผู้สอน เห็นว่ามีระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร
สถานศึกษาของโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 20 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้
ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ด้านการปรับรายละเอียดของเนื้อหา
จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	\bar{X}	ผู้บริหาร ($\bar{X} = 4.39$)	ครูผู้สอน ($\bar{X} = 4.40$)	ภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.27$)
ผู้บริหาร	4.39	-	-0.003	0.122*
ครูผู้สอน	4.40		-	0-125*
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.27			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 20 พบว่า ผู้บริหาร ครูผู้สอน และภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความคิดเห็น
เกี่ยวกับระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ด้านการปรับรายละเอียดของเนื้อหา
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหาร เห็นว่า มีระดับการนำ
ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนมากกว่าภูมิปัญญา
ท้องถิ่น และครูผู้สอน เห็นว่า มีระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร
สถานศึกษาของโรงเรียนมากกว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่วนผู้บริหารกับครูผู้สอน เห็นว่ามีระดับ
การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 21 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้
ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ด้านการปรับปรุงและเลือกใช้สื่อ
การเรียนการสอน จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	\bar{X}	ผู้บริหาร ($\bar{X} = 4.37$)	ครูผู้สอน ($\bar{X} = 4.38$)	ภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.27$)
ผู้บริหาร	4.37	-	-0.010	0.102
ครูผู้สอน	4.38		-	0.113*
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.27			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 21 พบว่า ผู้บริหาร ครูผู้สอน และภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความคิดเห็น
เกี่ยวกับระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ด้านการปรับปรุงและเลือกใช้สื่อ
การเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูผู้สอน เห็นว่า
มีระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนมากกว่า
ภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่วนผู้บริหารกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และครูผู้สอน เห็นว่ามีระดับการนำ
ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 22 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้
ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ด้านการจัดทำสื่อการเรียนชิ้นใหม่
จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	\bar{X}	ผู้บริหาร ($\bar{X} = 4.39$)	ครูผู้สอน ($\bar{X} = 4.40$)	ภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.23$)
ผู้บริหาร	4.39	-	-0.016	0.156*
ครูผู้สอน	4.40		-	0.173*
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.23			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 22 พบว่า ผู้บริหาร ครูผู้สอน และภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความคิดเห็น
เกี่ยวกับระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ด้านการจัดทำสื่อการเรียนชิ้นใหม่
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหาร เห็นว่า มีระดับการนำ
ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนมากกว่าภูมิปัญญา
ท้องถิ่น และครูผู้สอน เห็นว่า มีระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร
สถานศึกษาของโรงเรียนมากกว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่วนผู้บริหารกับครูผู้สอน เห็นว่ามีระดับ
การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 23 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้
ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ด้านการจัดทำคำอธิบายรายวิชา หรือรายวิชา
เพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	\bar{X}	ผู้บริหาร ($\bar{X} = 4.40$)	ครูผู้สอน ($\bar{X} = 4.43$)	ภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.28$)
ผู้บริหาร	4.40	-	-0.031	0.120*
ครูผู้สอน	4.43		-	0.151*
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.28			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 23 พบว่า ผู้บริหาร ครูผู้สอน และภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความคิดเห็น
เกี่ยวกับระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ด้านการจัดทำคำอธิบายรายวิชา หรือ
รายวิชาเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหาร
เห็นว่า มีระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน
มากกว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น และครูผู้สอน เห็นว่า มีระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการ
พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนมากกว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่วนผู้บริหารกับครูผู้สอน
เห็นว่า มีระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน
ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 24 ผลการเปรียบเทียบระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดใหญ่ โดยรวมและรายด้าน

ด้านที่	การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร	ขนาดโรงเรียน				t
		ขนาดเล็ก		ขนาดใหญ่		
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1	ด้านการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม	4.34	0.39	4.36	0.38	-0.528
2	ด้านการปรับรายละเอียดของเนื้อหา	4.32	0.38	4.39	0.36	-1.674
3	ด้านการปรับปรุงและเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน	4.33	0.32	4.35	0.32	-0.617
4	ด้านการจัดทำสื่อการเรียนชิ้นใหม่	4.34	0.34	4.35	0.36	-0.228
5	ด้านการจัดทำคำอธิบาย หรือรายวิชาเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่	4.35	0.36	4.40	0.34	-1.318
รวม		4.34	0.30	4.37	0.30	-1.039

จากตารางที่ 24 พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดใหญ่ มีความเห็นเกี่ยวกับระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ทั้งโดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

4. ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 369 คน ได้รับคำตอบจำนวน 280 คน คิดเป็นร้อยละ 75.88 ผู้วิจัยได้ประมวลคำตอบที่เหมือนกัน คล้ายคลึงกัน และใกล้เคียงกันให้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 25

ตารางที่ 25 ข้อเสนอแนะในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1

ข้อเสนอแนะในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน	ความถี่ (คน)
ด้านการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม	
1. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผู้เรียนและท้องถิ่น	25
2. ให้ความสนใจในกิจกรรมการเรียนการสอนของภูมิปัญญาท้องถิ่น	20
3. วางแผนให้มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง	18
ด้านการปรับรายละเอียดของเนื้อหา	
1. ปรับรายละเอียดของเนื้อหาให้สามารถนำไปปฏิบัติได้ง่าย	25
2. ศึกษาความต้องการของผู้เรียนกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักและสนใจในการเรียนรู้อย่างจริงจัง	20
3. ปรับรายละเอียดของเนื้อหาให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น	18
ด้านการปรับปรุงและเลือกใช้สื่อ	
1. นำความรู้และประสบการณ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดการเรียนการสอน	25
2. ให้ความสำคัญและยอมรับในความรู้ความสามารถของภูมิปัญญาท้องถิ่น	22
3. จัดทำทำเนียบภูมิปัญญาท้องถิ่น และแสดงผลงานอย่างชัดเจน	20
ด้านการจัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นใหม่	
1. จัดสรรงบประมาณในการจัดทำสื่อการเรียนรู้	30
2. จัดกิจกรรมที่เหมาะสมและกระตุ้นให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน	20
3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำกับ ติดตาม ประเมิน และสนับสนุนในการจัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นใหม่	15
ด้านการจัดทำคำอธิบายรายวิชา หรือรายวิชาเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่	
1. จัดทำคำอธิบายให้เหมาะสมกับผู้เรียน	20
2. ส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำคำอธิบายรายวิชาหรือรายวิชาเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่	18

ตารางที่ 25 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน	ความถี่ (คน)
ด้านการจัดทำคำอธิบายรายวิชา หรือรายวิชาเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ (ต่อ) 3. สร้างความเข้าใจให้กับผู้ปกครอง ผู้เรียนและชุมชนเกี่ยวกับการจัดทำคำอธิบาย รายวิชา หรือรายวิชาเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่	15

จากตารางที่ 25 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีข้อเสนอแนะในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามหาสารคาม เขต 1 เรียงลำดับค่าความถี่จากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดดังนี้คือ

1. ด้านการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม ได้แก่ จัดกิจกรรม การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผู้เรียนและท้องถิ่น ให้ความสนใจในกิจกรรมการเรียนการสอนของ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวางแผนให้มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อย่างต่อเนื่อง
2. ด้านการปรับรายละเอียดของเนื้อหา ได้แก่ ปรับรายละเอียดของเนื้อหาให้ สามารถนำไปปฏิบัติได้ง่าย ศึกษาความต้องการของผู้เรียนกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความตระหนัก และสนใจในการเรียนรู้อย่างจริงจัง และปรับรายละเอียดของเนื้อหาให้สอดคล้องกับสภาพของ ท้องถิ่น
3. ด้านการปรับปรุงและเลือกใช้สื่อ ได้แก่ นำความรู้และประสบการณ์ของ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดการเรียนการสอน ให้ความสำคัญและยอมรับในความรู้ความสามารถของ ภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดทำทำเนียบภูมิปัญญาท้องถิ่น และแสดงผลงานอย่างชัดเจน
4. ด้านการจัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นใหม่ ได้แก่ จัดสรรงบประมาณในการ จัดทำสื่อการเรียนรู้ จัดกิจกรรมที่เหมาะสมและกระตุ้นให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำกับ ติดตาม ประเมิน และสนับสนุนในการจัดทำสื่อ การเรียนการสอนขึ้นใหม่
5. ด้านการจัดทำคำอธิบายรายวิชา หรือรายวิชาเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ ได้แก่ จัดทำ คำอธิบายให้เหมาะสมกับผู้เรียน ส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำคำอธิบาย รายวิชาหรือรายวิชาเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ และสร้างความเข้าใจให้กับผู้ปกครอง ผู้เรียนและ ชุมชนเกี่ยวกับการจัดทำคำอธิบายรายวิชา หรือรายวิชาเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่